

Brüsszel, 2020 június 8.

Tárgy: Válasz az Igazságügyi Minisztérium és az SZTNH 2020. május 7-i társadalmi konzultációjára az EU szerzői jogi reformcsomagjának magyar jogba való átültetéséről

Tisztelt Uram / Hölygem,

A COMMUNIA egy Belgiumban bejegyzett nemzetközi szövetség; küldetésünk a szellemi köztulajdon támogatása és gyarapítása, beleértve a szerzői jogok korlátaiból vagy kivételeiből keletkező felhasználói jogokat is. Aktív résztvevői vagyunk a szerzői jogi reformkezdeményezéseknek, és nagy figyelemmel kísértük a 2019/790 irányelv elfogadásához vezető jogalkotási folyamatot.

Válaszunk a karikatúrával, paródiával és stílusutánnal kapcsolatos kivételek implementációjára (34/A. paragrafus) koncentrálna.

A B opció ülteti át hűen a 2019/790 direktívát

Az Igazságügyi Minisztérium és az SZTNH által 2020. május 7-én közzétett átültetési javaslat két alternatívát nevez meg a 34/A. paragrafusra:

- “A művet (...) paródia céljából a mű felidézése, és humor vagy gúny kifejezése útján bárki felhasználhatja.” (A opció), vagy
- “A művet (...) karikatúra, paródia vagy stílusutánnal (pastiche) készítése céljából bárki felhasználhatja.” (B opció)

Véleményünk szerint az A opció, amely a karikatúrával és stílusutánnal kapcsolatos kivételek elhagyását javasolja, nem ülteti át hűen a 2019/790-es irányelvet. A helyes értelmezés a B opció, amely a karikatúrára, paródiára és stílusutánnalra vonatkozó kivételek mindegyikét tartalmazza.

A 2019/790-es irányelv 17. cikk (7) második bekezdése kötelezővé teszi a tagállamok számára nem csak a paródiára, de a karikatúra és stílusutánnalra vonatkozó kivétel alkalmazását is. Ezen bekezdés szerint a tagállamoknak biztosítaniuk kell, hogy azok a felhasználók, akik harmadik féltől származó tartalmat töltenek fel online tartalommegosztó szolgáltatásokra, “támaszkodhassanak” ezekre a “létező” kivételekre “minden tagállamban”. A 70. preambulumbekzdés egyértelművé teszi, hogy ezeket a kivételeket “kötelezővé kell tenni

annak biztosítása érdekében, hogy a felhasználók Unió-szerte egységes védelemben részesüljenek”.

A “létező” arra utal, hogy ezek a kivételek már szerepelnek az uniós jogban: mind az idézés, mind a karikatúra, paródia és stílusutáncz említésre kerül az információs társadalomról szóló 2001/29/EK irányelv 5. cikkének (3)(d) és (k) bekezdésében, annyi különbséggel, hogy ott még opcionálisak (és ezért nem minden tagállam ültette át őket), most pedig minden tagállam számára kötelezőek. Más szóval, azoknak a tagállamoknak, akik még nem ültették át ezeket a kivételeket, most meg kell ezt tenniük.

Az uniós jogalkotó megerősíti ezeknek a kivételeknek a védelmét, mert alapvető jogokból erednek. A 70. preambulumbekzdés kimondja, hogy ezeket a kivételeket lehetővé tenni a felhasználóknak “különösen fontos az Európai Unió Alapjogi Chartájában (a továbbiakban: a Charta) foglalt alapvető jogok – különösen a véleménynyilvánítás szabadsága és a művészet szabadsága –, valamint a tulajdonhoz, többek között a szellemi tulajdonhoz való jog közötti egyensúly megteremtése érdekében”.

Ez egybevág az Európai Unió Bírósága (EUB) joggyakorlatával, amely szerint a tagállamoknak nincs döntési szabadságuk azoknak az az információs társadalomról szóló irányelvben foglalt “opcionális” kivételeknek az átültetésében, amelyek célja az Európai Unió Alapjogi Chartájában foglalt alapvető szabadságjogok biztosítása. A közelmúltbeli Funke Medien, Spiegel Online és Pelham döntésekben, 2019. július 29-én, az EUB megállapítja, hogy egyes kivételeket “a tagállamok átültethetnek, sőt amelyeket át is kell ültetniük”, mert ezeknek az egyensúlyi mechanizmusoknak “az ezen irányelvet átültető nemzeti intézkedésekben és azoknak a nemzeti hatóságok általi alkalmazásában kell konkrét formát ölteniük”. (Lásd Funke Medien, 58. pont; Pelham, 60. pont; és Spiegel Online, 43. pont.)

A B opció biztosítja a kivételek EU-szintű harmonizálásának hatékonyságát

A B opció az információs társadalomról szóló 2001/29/EK irányelv 5. cikke (3)(k) bekezdésének nyelvezetét követi, és a bíróságokra hagyja a paródia, karikatúra és stílusutáncz fogalmának értelmezését.

Az uniós jogalkotó szerint a tagállamoknak “e kivételeket és korlátozásokat koherens módon kell alkalmazniuk”, máskülönben azok “közvetlen negatív hatást gyakorolnak a belső piac működésére a szerzői jog és szomszédos jogok terén” (lásd az információs társadalomról szóló irányelv 31. és 32. preambulumbekzdését); a kivételeknek az EU-s “prototípusokban” használthoz hasonló nyelvezettel való átültetése a leghatékonyabb mód ennek biztosítására.

Az, hogy korábban a tagállamok eltérő nyelvezettel vagy további feltételek hozzáadásával ültették át a kivételeket, ezzel leszűkítve az általuk garantált védelmet, veszélyeztette a szerzői és szomszédos jogoknak az információs társadalomról szóló irányelvben előírt

harmonizálásának hatékonyságát. Ezért nem hagy választási lehetőséget a 2019/790 irányelv 17. cikk (2) második bekezdése a tagállamoknak az idézésre és a karikatúrára, paródiára vagy stílusutánzatra vonatkozó (az információs társadalomról szóló irányelv 5. cikk (3)(d) és (k) szakaszában felajánlott) kivételek átültetését illetően.

A B opció használja ki maximálisan a tagállamok számára rendelkezésre álló szabályozási mozgásteret

Túl azon, hogy biztosítja a fenti kivételek és korlátozások konzisztens alkalmazását, a B opció maximálisan kihasználja a paródia, karikatúra és stílusutánzat kivételek rugalmas megfogalmazását. Az uniós jog által engedett mozgástér teljes kihasználása könnyűvé teszi a nemzeti bíróságoknak az új vagy átmeneti körülményekhez való alkalmazkodást, és így az egyedüli mód annak biztosítására, hogy a nemzeti jog mindenkor teljes mértékben tiszteletben tartsa a Chartában lefektetett alapvető jogokat.

Teresa Nobre

alelnök
COMMUNIA Nemzetközi Szövetség